

Riedsútstel

It Debat	: 1 oktober 2026
Agindapunt	: 6
Status	: Opiniërend
Program	: 0 – Bestuur en ondersteuning
Portefúljehâlder	: K.A. Breuker
Amtner	: J. Dekker
Bylage	: 1. Concept verordening overheids- en inwonersparticipatie Tytsjerksteradiel 2. Visie overheids- en inwonersparticipatie Tytsjerksteradiel (vastgesteld januari 2026)
Saak- en stiknûmer	: 2026082531085 en 26ZG148961

Underwerp

Concept Verordening overheids- en inwonersparticipatie Tytsjerksteradiel

Koarte ynhâld

Hierbij wordt het concept van de verordening overheids- en inwonersparticipatie meningsvormend aan u voorgelegd om input op te halen, richting te geven en eventuele aanpassingen door te voeren voor de besluitvorming in november.

Foech fan de ried / kolleezje

Een verordening is een kaderstellend document wat een bevoegdheid is van de raad om vast te stellen.

Taljochting

In januari 2026 is de visie overheids- en inwonersparticipatie Tytsjerksteradiel vastgesteld. Hiermee was fase 1 van het leerscenario zoals afgesproken in de startnotitie van 2024 afgesloten. We zijn nu in fase 2 waarin we naar meer concrete kaders, afspraken en processen binnen overheids- en inwonersparticipatie gaan.

Vanuit de wet versterking participatie op decentraal niveau die in januari 2025 is aangenomen is de verordening een juridisch instrument hiervoor. Deze moet 1 januari 2027 vastgesteld zijn en kaders geven aan het hoe, wat en wanneer van zowel overheids- als inwonersparticipatie.

Met het vaststellen van de verordening willen we:

- De legitimiteit van beslissingen vergroten.
- De Mienskip binnen de gemeente versterken.
- De kwaliteit van lokale democratische processen vergroten.
- De samenwerking tussen bestuursorganen enerzijds en inwoners en maatschappelijke partijen anderzijds versterken.

Inwoners en overheidsparticipatie

Bij inwonersparticipatie heeft de gemeente plannen of beleidswijzigingen en wil ze de inwoners hierbij betrekken.

Bij overheidsparticipatie hebben de inwoners of organisaties initiatieven en wordt de gemeente als overheid betrokken.

Binnen deze overheidsparticipatie zijn twee vormen te onderscheiden:

1. Inwonersinitiatieven. Inwoners en maatschappelijke partijen kunnen bij het college of de gemeenteraad een initiatief indienen als dit past binnen en bijdraagt aan de kaders van het gemeentelijk beleid en/of anderszins een positieve maatschappelijke bijdrage levert aan de lokale mienskip binnen de gemeente.
2. Uitdaagrecht initiatieven. Inwoners en maatschappelijke partijen met rechtspersoonlijkheid kunnen een verzoek indienen bij het college en of gemeenteraad om, mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan, een gemeentelijke taak over te nemen waarvoor budget is opgenomen in de gemeentelijke begroting.

Zowel ambtelijk als bestuurlijk en met de raad is in bijeenkomsten op hoofdlijnen gesproken over hoe om te gaan met kaders aan zowel overheids- als inwonersparticipatie. Uit deze bijeenkomsten zijn een aantal keuzes en vragen naar voren gekomen die we graag aan u als raad voorleggen om de verordening verder des Tytsjerksteradiels te maken.

Graag wil het college u een aantal vragen stellen die in 3 thema's onder te verdelen zijn: Houding. Passief of actief en Financiën. Deze thema's en de vragen vindt u hieronder.

Houding

De vraag is hoe faciliterend en stimulerend we als gemeente willen zijn en welke ondersteuning we willen en kunnen bieden. In hoeverre kunnen en willen we initiatiefnemers even op weg helpen?

- Wat zou de ondersteuning concreet moeten inhouden? Wat mag worden verwacht van de initiatiefnemer zelf en waarbij is ondersteuning gewenst?
- Een initiatief is geen idee! Bij een initiatief zetten de inwoners zelf de schouders onder het initiatief en blijven zij ook verantwoordelijk voor het eindresultaat. Vindt de raad ook dat een initiatief in principe de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemers blijft? Voorbeelden hiervan kunnen zijn de aanleg van een speeltuin, pumtrack, moestuin, of een ander object in het fysiek domein.

Passief of actief

Zorgen we voor een goede verankering in visie en verordening, een vindbare website en duidelijke contactpersonen? Óf gaan we dit actief uitdragen en via allerlei kanalen stimuleren dat er wordt geparticipeerd? Hoe breder we het net uitgooien des te groter de kans dat er veel gebruik van wordt gemaakt. Dit geldt zeker voor het uitdaagrecht.

- Het college heeft hier de voorkeur om even af te wachten wat vanuit het uitdaagrecht op ons af komt. Dit heeft ook te maken met het voorstel tot structurele inbedding van participatie in de organisatie dat in het voorjaar van 2027 geschreven wordt en ook de consequenties in beeld brengt voor capaciteit en daarmee middelen voor overheids- en inwonersparticipatie in de brede zin binnen de organisatie.
Kan de raad zich hierin vinden?

Financiën

Het integraal inbedden en faciliteren van overheids- en inwonersparticipatie brengt een vraag voor extra financiële middelen met zich mee. Het voorstel tot structurele inbedding, waarin deze vraag wordt onderbouwt, komt in het voorjaar van 2027.

Participatie is een breed onderwerp dat speelt binnen alle beleidsterreinen en is ook een belangrijk middel om als overheid dichterbij onze inwoners te staan.

Concrete vragen voor nu met betrekking tot de verordening zijn ondermeer:

- Mag een inwonersinitiatief de gemeente geld kosten buiten bestaande subsidies? Het college geeft een voorkeur aan voor in principe financiering van een initiatief binnen bestaande subsidies. Het initiatief is van de initiatiefnemer en de gemeente ondersteunt met het vinden en aanbieden van subsidies.
- Mag een uitdaagrecht-initiatief geld kosten omdat "kwalitatief gelijkwaardig" niet persé goedkoper hoeft te zijn (door bijvoorbeeld frictiekosten)?
- Een participatietraject vanuit inwonersparticipatie kost geld. Is de raad bereid hier ook extra middelen voor beschikbaar te stellen om hier te experimenteren met meer innovatieve methodes om inwoners te betrekken? Dit kan ook, net zoals het inbedden van de processen rond overheidsparticipatie, een onderdeel zijn van het voorstel structurele inbedding participatie volgend voorjaar.

Overige vragen

- In artikel 3 "reikwijdte" van de verordening zijn een aantal categorieën opgenomen waarin zowel overheids- als inwonersparticipatie niet aan de orde is. Hier kan dus bijvoorbeeld geen uitdaagrecht initiatief onder plaatsvinden. Deze categorieën zijn in overeenstemming met veel andere gemeenten. Kan de raad zich hierin vinden?
- Als een project of beleidswijziging besluitvormend in de raad komt, moet een participatieplan (indien aan de orde) dan onderdeel uitmaken van het raadsvoorstel?
- Met het vaststellen van deze verordening vervalt de oude inspraakverordening uit 2005. Omdat deze verordening ziet op alle overheids- en inwonersparticipatie van en door de gemeente, lijkt ook het houden van de verordening op het burgerinitiatief uit 2021 overbodig. Mag deze vervallen?

Met het vervallen laten van de verordening op het burgerinitiatief stroomlijnen we het aantal kanalen en manieren waarop initiatieven binnen kunnen komen.

Tijdens de bijeenkomst met de raad op 20 augustus is door de aanwezige raadsleden de wens uitgesproken om de dorpsbelangen nog eens actief te benaderen over de concept verordening. De tijd tussen de bijeenkomst en het "op ronde gaan" van de stukken was hiervoor te kort. De verordening zal nog onder de aandacht van de dorpsbelangen worden gebracht.

Burgum, 8 september 2026

Het college van burgemeester en wethouders van Tytsjerksteradiel,

secretaris,

burgemeester,

dhr. drs. J. Krul

dhr. mr. K.A. Breuker